

ondergeteekende stelt zich voor de verdere herziening dezer wet zooveel mogelijk te bespoedigen.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

R. MELVIL VAN LYNDEN.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 25 Januari 1902.

GLEICHMAN.

VAN WELDEREN RENGERS.

SASSEN.

RUTGERS VAN ROZENBURG.

RAHUSEN.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS
over het ontwerp van wet tot vaststelling van het IVde
hoofdstuk der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1902.
(2)

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Algemeene beschouwingen.

Optreden van den Minister. De ondergeteekende is zeer erkentelijk voor de welwillende wijze waarop zijn optreden als Minister van Justitie en zijn aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal medegedeeld werkplan in de Eerste Kamer is ontvangen.

Dat eenige leden minder voldaan waren met de verklaring in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer, voor wat de betugeling van de speelzucht betreft, kan de ondergeteekende slechts betreuren.

Door de verzekering toch dat de aandacht van justitie en politie voortdurend op het spel op de pier te Scheveningen zou blijven gevestigd en dat de ondergeteekende bereid was het initiatief tot vervolging te nemen, wanneer zulks door het openbaar belang werd geëischt, waaronder hij wil verstaan hebben dat gegronde kans aanwezig zij op veroordeeling, meende hij te hebben toegezegd wat in den huidige stand van zaken redelijker wijze van hem kon worden gevorderd. Hij hoopt, wanneer de gelegenheid zich daartoe aanbiedt, bovenbedoelde bereidverklaring gestand te doen.

Mocht alsdan worden beslist, dat dergelijk spel niet viel binnen het bereik van de Strafwet, dan zou het op den weg liggen van ondergeteekende te zoeken naar eene formule om deze aan velen aanstoot gevende handelingen te doen ophouden.

Het heeft den ondergeteekende leed gedaan, dat hij zich, ten aanzien van de wederinvoering der doodstraf, heeft moeten stellen op een ander standpunt dan wordt ingenomen door de enkele leden, die zich minder voldaan verklaarden met zijne desbetreffende uitlatingen.

In beginsel erkent ook de ondergeteekende ten volle het recht der overheid om te straffen met de straffe des doods. Maar hij deelt niet het gevoelen van de enkele leden hier aan het woord, dat uit dit beginsel voor alle tijden en onder alle omstandigheden de verplichting zoude voortvloeien die straf op te nemen in 's lands wetgeving. De vraag of en in hoeverre zulks behoort te geschieden, is mede in hooge mate afhankelijk van beweegredenen van opportuniteit.

Naar het bescheiden oordeel van den ondergeteekende mag dan ook geen verwijt van inconsequentie den Nederlandschen wetgever treffen, omdat hij in het militaire strafrecht wel en in het burgerlijke strafrecht niet de doodstraf heeft gehandhaafd.

Administratieve rechtspraak. Het was den ondergeteekende aangenaam te vernemen, dat zijne plannen ten aanzien van de regeling der administratieve rechtspraak algemeene goedkeuring hebben mogen vinden. Wat betreft de regeling van den rechts-toestand der ambtenaren, door onderscheidene leden in verband met dit onderwerp ter sprake gebracht, meent hij zich te mogen refereeren aan het te dien opzichte aangeteekende in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer, alsmede aan het daaromtrent door hem gesprokene in de vergadering dier Kamer van 10 December ll.

Arbeidscontract. Ook de ondergeteekende acht het wenschelijk bij de regeling van het arbeidscontract de vrijheid van partijen niet meer aan banden te leggen dan noodzakelijk is.

Militair strafrecht en militaire rechtspleging. Wanneer de herziening van het Militair strafrecht zal zijn tot stand gekomen, zal door den ondergeteekende, meer opzettelijk dan zulks tot dusverre het geval was, worden nagegaan welke onderwerpen van de militaire rechtspleging in de allereerste plaats in aanmerking komen om afzonderlijk te worden gewijzigd, en zoo die wijziging op niet al te uitgebreide schaal kan geschieden, zal met de voorbereiding van daartoe strekkende voorstellen een aanvang worden gemaakt.

Of zoodanige wijzigingen de invoering van het nieuwe strafrecht in den weg zullen staan, zal eerst met voldoende kennis van zaken kunnen worden beoordeeld nadat de herziening van dat strafrecht haar beslag zal hebben gekregen.

Loterijen. Het misbruik dat ten gevolge van het ontbreken van verbodsbepalingen tegenwoordig van het houden van loterijen gemaakt wordt, maakt inderdaad voorziening dringend noodig. Aan het Departement is dit onderwerp dan ook reeds ter hand genomen, zoodat de ondergeteekende vertrouwt dat binnen een niet te lang tijdsverloop voorstellen dienaangaande de Staten-Generaal zullen kunnen bereiken. Intusschen wordt telkens wanneer uit de dagbladen of op andere wijze blijkt, dat notarissen hun ministerie bij het houden van loterijen verlenen, een onderzoek ingesteld of al dan niet vergunning tot het houden dier loterijen is verleend, en in het laatste geval wordt de betrokken notaris er op gewezen dat hij, door zich niet te onttrekken aan de zaak, zich bloot stelt aan het gevaar dat art. 50 der wet op het Notarisambt op hem wordt toegepast. Een algemeen verbod aan de notarissen om bij dergelijke loterijen hun ministerie te verlenen, ligt niet op den weg der Regeering.

Bescherming van het zedelijk karakter van het openbaar volksleven. In antwoord op het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer had de ondergeteekende de eer op te merken, dat met het oog op de bescherming van de openbare zedelijkheid de aandacht der Regeering in het bijzonder was gevestigd op het bestaan van bordeelen en de propaganda van het Nieuw-Malthusianisme, en dat in onderzoek was in hoeverre ten opzichte dezer misstanden doeltreffende wettelijke maatregelen zullen kunnen worden genomen.

Eerst wanneer de resultaten van dat onderzoek, dat nog hangende is, bekend zijn, zal kunnen worden overwogen welke weg dient te worden ingeslagen.

Wet op het notarisambt. In verband met en ter aanvulling van hetgeen hij de eer had in zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer omtrent wijziging der wet op het notarisambt op te merken, kan de ondergeteekende thans mededeelen, dat, wanneer hij, gelijk hij hoopt dat hem mogelijk zal zijn, den arbeid dezer wijziging weder opvat, zulks zal geschieden met handhaving van de hoofdbeginselen, welke aan het ingetrokken wetsontwerp ten grondslag lagen.

Voorwaardelijke veroordeeling. De vraag, of en in welken vorm voorwaardelijke veroordeeling hier te lande moet worden ingevoerd, behoort bij eene eventuele, zij het ook meer partieele, herziening van het Wetboek van Strafrecht aan de orde te worden gesteld.

Voorshands meent de ondergeteekende derhalve te kunnen volstaan met de mededeeling dat dit instituut in het algemeen

in hooge mate zijne sympathie wegdraagt en met verwijzing naar hetgeen door hem te dien aanzien is gezegd in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 10 December jl.

Strafmaximum. De vraag, of het wenschelijk is bij nieuw voorgedragen wetten het maximum der boeten zoodanig te bepalen, dat hooger beroep mogelijk is, is in hare algemeenheid bezwaarlijk voor beantwoording vatbaar, daar bij het vaststellen van het maximum in elk bijzonder geval rekening dient te worden gehouden met het meer of minder ernstige van de overtreding. Redenen ontleend aan meer of mindere vereenvoudiging in de procedure mogen daarbij, naar het oordeel van den ondergeteekende, nimmer den doorslag geven.

Wetboek van Koophandel. Ook naar het oordeel van den ondergeteekende komen verschillende voorschriften van ons handelsrecht in aanmerking voor eene herziening en ten aanzien van enkele punten is dan ook bereids eene wettelijke voorziening in voorbereiding.

Dat bij eene herziening van het Tweede Boek van het Wetboek van Koophandel met vrucht geraadpleegd zal kunnen worden het onlangs door eenige deskundigen aan de Kamer van koophandel en fabrieken te Rotterdam aangeboden „samenstel van uitgewerkte wenschen”, staat bij den ondergeteekende vast. Hij meent er intusschen op te moeten wijzen, dat de bestudeering van voormeld geschrift, hetwelk in den vorm van een wetsontwerp is gegoten, maar waaraan blijkens het voorbericht (bladz. 5) toch niet zoodanig karakter mag worden toegekend, eenig bezwaar oplevert, doordien de samenstellers hebben gemeend slechts met eene uiteenzetting van enkele punten te moeten volstaan (bladz. 8), doch eene Memorie van Toelichting achterwege te moeten laten.

Dat de voorschriften van het Wetboek van Koophandel betreffende het afleggen der scheepsverklaring tot bezwaren aanleiding geven voor zooveel de haven van IJmuiden betreft, heeft de ondergeteekende voor het eerst uit het Voorloopig Verslag vernomen en hij verklaart zich gaarne bereid daaromtrent een onderzoek in te stellen.

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. De ondergeteekende vereenigt zich geheel met de gronden, waarop het adres van den raad van toezicht en discipline van advocaten te Rotterdam bestreden werd.

Ook volgens zijne meening zou het niet raadzaam zijn thans aan het bij de behandeling van het ontwerp-HARTOGH uitdrukkelijk aanvaard beginsel te tornen.

Wat den rechtsbijstand voor kosteloze procedure bij den kantonrechter betreft, wijst de ondergeteekende er op, dat nu de verplichting tot dezen kosteloozen rechtsbijstand door den Hoogen Raad als bestaande is aangenomen, daarin wellicht aanleiding zal zijn gelegen, dat deze nu ook algemeen door de advocaten zal worden erkend.

Registratie-procedure. Wanneer wijziging of intrekking van art. 65 der wet van 22 Frimaire an VII door zijnen ambtgenoot van Financiën wordt ter hand genomen, zal de ondergeteekende gaarne zijne medewerking verleen en bij het ontwerpen der regelen, welke voor de verzet-procedure tegen het dwangbevel in registratie-zaken behooren te worden gesteld.

Politie. Dat aan de regeling van ons politiewezens gebreken kleven, kan inderdaad niet worden ontkend, doch dat de toestand zoo ernstig zoude zijn, dat slechts gebrekkig kan worden gewaakt voor de handhaving van het grondwettelijk recht op bescherming van persoon en goederen schijnt niet vrij van eenige overdrijving. Niet altijd moge het preventief optreden der politie even tactvol zijn, toch ontbreekt het ook haar hier te lande in het algemeen niet aan het noodige prestige, terwijl bovendien door de bepalingen van het Strafwetboek voldoende wordt zorg gedragen, dat zij die zich tegen haar gezag durven verzetten, met den strafrechter kennis maken.

Men vorme zich bovendien van eene herziening van het politiewezens op dit punt geen te groote verwachtingen, daar bij de oneindige verscheidenheid van gevallen, waarin preventief

optreden der politie noodzakelijk is, eene juiste omschrijving van hare taak als zoodanig niet wel doenlijk zal blijken te zijn.

Intusschen gebreken blijven, gelijk is opgemerkt, niet te ontkennen, waarin echter voor een groot deel zou kunnen worden voorzien door aan de hand van het rapport der zoogenaamde politiecommissie op den grondslag van het bestaande, herziening en verbetering aan te brengen. Mocht de ondergeteekende, naar hij hoopt, te eeniger tijd de gelegenheid vinden aan die herziening de hand te slaan, dan zal tevens door hem worden overwogen of nadere voorlichting van de thans ontbonden politiecommissie gewenscht en noodzakelijk is.

Er zal worden zorg gedragen, dat voor zoover de aan het Departement aanwezige voorraad zulks toelaat, exemplaren van het verslag der bedoelde commissie aan de Staten-Generaal ter kennisneming zullen worden toegezonden.

II DE AFDEELING.

Kosten van de rechterlijke macht.

Art. 7. De ondergeteekende vereenigt zich geheel met hetgeen ten aanzien van de salarissen van leden der rechterlijke macht werd opgemerkt en hij hoopt spoedig in de gelegenheid te zijn aan dit belangrijk onderwerp zijne bijzondere aandacht te wijden.

V DE AFDEELING.

Kosten van algemeene of Rijkspolitie en in zake van jacht en visscherij.

Bij eene eventuele herziening van het politiewezens zal kunnen worden nagegaan of de instelling van de inspecteurs der Rijksveldwacht al of niet behoort te worden gehandhaafd.

Eene aanvulling van de Jachtwet met eene strafbepaling tegen het gebruik van den zoogenaamden lichtbak, komt ook den ondergeteekende, met het oog op de jurisprudentie van den Hoogen Raad, gewenscht voor. Eene correspondentie daarover, reeds door zijnen voorganger met den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken aangevangen, wordt thans door hem met zijnen collega van Waterstaat, Handel en Nijverheid voortgezet. Dat eene dergelijke strafbepaling, uitsluitend ten doel hebbende de vele wildstrooperijen tegen te gaan, elders dan in de Jachtwet zou kunnen worden opgenomen, is den ondergeteekende niet recht duidelijk.

Naar het oordeel van den ondergeteekende ligt het niet op den weg der Regeering om maatregelen te beramen ter voorkoming van den overlast hier en daar door woonwagens en ook door woonschepen veroorzaakt, daar in de gemeenten waar daaraan behoefte bestaat, aan den raad, ingevolge art. 135 der Gemeentewet, de bevoegdheid toekomt daartegen de noodige voorschriften vast te stellen.

Over het ter beschikking stellen van vrijgekomen tolhuizen aan rijksveldwachters, althans voor zoover die huizen daarvoor geschikt zijn, wordt onderhandeld met het Departement van Financiën, waarbij van de zijde van dat Departement de meest mogelijke medewerking wordt ondervonden.

VIIIste AFDEELING.

Kosten der Rijkswerkinrichtingen.

Bij eene eventuele hervorming van deze inrichtingen in de richting van gestichten, waar stelselmatig wordt gestreefd naar reclasseering der verpleegden, voor zoover deze althans daarvoor vatbaar zijn te achten, zal ongetwijfeld oopenhooping, als met name te Veenhuizen thans bestaat, dienen te worden vermeden. Of aan deze oopenhooping echter een einde zou kunnen worden gemaakt door uitbesteding bij particuliere instellingen, voor welk denkbeeld de ondergeteekende overigens reeds zijn sympathie uitsprak, meent hij voorshands te moeten betwijfelen, nu de gelegenheid tot zoodanige uitbesteding — voor zooveel hem bekend is — nog zeer beperkt is en de beschikbare plaatsruimte in dergelijke instellingen in geene verhouding staat tot het zeer aanzienlijk getal der in de Rijkswerkinrichtingen gedetineerde personen.

Of en zoo ja in hoeverre de groote toevloed van deze — naast

Eindversl. der Comm. van Rapport. over het ontwerp van wet tot vaststelling van hoofdst. V der Staatsbegrooting voor 1902. (2)

andere oorzaken — zal moeten worden geweten aan de inrichting dier gestichten, welke oogenschijnlijk aan rationeele eischen van eenvoud voldoet — of ook de behandeling in de gegeven omstandigheden niet eene strengere kan zijn dan wordt toegepast, zijn vragen, waarop de aandacht van den ondergeteekende blijft gevestigd en die hij aan een ernstig onderzoek zal onderwerpen. Ook zal de gelegenheid tot arbeid in de werkplaatsen kunnen worden vermeerderd en verbeterd door het aanbrengen van doelmatig kunstlicht, hetgeen reeds een punt van overweging bij den ondergeteekende uitmaakt. Of een meer op afschrikking gericht systeem zal kunnen worden toegepast, zal mede worden overwogen, ofschoon het niet valt te ontkennen, dat onder het bestaande strafstelsel en bij de bestaande maatschappelijke toestanden daartegen bedenking zou kunnen rijzen, omdat daardoor ten onrechte zouden worden getroffen ongelukkigen, voor wie elders geen heenkomen is en bovendien de algemeene veiligheid vooral ten platten lande meer dan tot dusverre in gevaar zou worden gebracht.

De Minister van Justitie,

J. A. LOEFF.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 22 Januari 1902.

GLEICHMAN.

VAN WELDEREN RENGERS.

SASSEN.

RUTGERS VAN ROZENBURG.

RAHUSEN.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1902. (2)

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. *Provinciale wet.* a. Ten aanzien van dit punt zij het ondergeteekende vergund te verwijzen naar het door hem aangegeekende op bladzz. 6 en 9 der Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal betreffende dit hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1902.

b en c. Bij de voorbereiding der door ondergeteekende ter hand genomen partieele herziening der provinciale wet, wordt tevens de vraag overwogen of nog andere dan de in art. 141 der Grondwet genoemde uitgaven ten laste van het Rijk zullen blijven.

Wordt der provincie de vrije hand gelaten bij de regeling der hierbedoelde jaarwedden en bezoldigingen, dan zal tevens moeten worden uitgemaakt, in welken vorm zal zijn te voorzien in den meerderen financieelen last, dien deze regeling op hare schouders zal leggen.

d. Het is den ondergeteekende niet bekend, dat de onderzinking de juistheid der hier uitgesproken meening zoude hebben gestaafd.

Hij meent overigens, dat in ons land, waar het centrale gezag

zich niet met de verkiezingen pleegt in te laten, het oordeel over de mate van zelfstandigheid der burgemeesters-afgevaardigden voorschands aan de kiezers kan blijven overgelaten

§ 2. *Gemeentewet.* a. Ook omtrent het hier aangevoerde veroorlooft ondergeteekende zich te verwijzen naar hetgeen op bladzz. 6 en 7 van de in § 1, onder a, genoemde Memorie over „herziening der Gemeentewet” en „benoemingen van burgemeesters” is gezegd.

b. Bij de partieele herziening der Gemeentewet, welke wordt voorbereid, zal ook het hier aanbevolen denkbeeld een punt van overweging uitmaken.

c. Het door ondergeteekende toegezegde ontwerp tot wijziging van art. 149 der Gemeentewet is reeds in bewerking en zal, naar hij zich vleit, eerlang zijn Departement kunnen verlaten.

d. Ook aan dit punt zal ondergeteekende bij de bovengenoemde herziening zijne bijzondere aandacht wijden.

Uitbreiding van gemeenten. De ondergeteekende zal bij elke grenswijziging van gemeenten, die aan zijn oordeel wordt onderworpen, steeds nauwkeurig letten op de belangen van de gemeenten, waarvan men deelen naar andere gemeenten wil doen overgaan. Slechts redenen van openbaar belang mogen doen besluiten tot de noodzakelijkheid van zoodanigen overgang, vooral indien deze door de bij de zaak betrokken gemeenten niet eenstemmig wordt verlangd.

Woningwet. Het komt den ondergeteekende voor, dat hier een vraag wordt gedaan waarop hij het antwoord schuldig mag blijven. Alleen ter verklaring waarom de invoering van de gezondheidswet en van de woningwet eenige vertraging had ondergaan, was in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer medegedeeld, dat de ondergeteekende was opgehouden door een onderzoek, of en in hoeverre, alvorens tot de invoering over te gaan, een voorstel tot wijziging van enkele bepalingen der woningwet kon worden ingediend. Daarbij werd echter tevens medegedeeld dat van bedoelde wijziging was afgezien en alsnu tot onverwijld invoering van genoemde wetten zou worden overgegaan. Nu wil het den ondergeteekende voorkomen dat hij zijne begeerte om aan de Staten-Generaal steeds zoo volledig mogelijk inlichtingen te geven, wel eenigszins zou overdrijven, en zelfs een bedenkelijk praecedent zou scheppen, indien hij ook mededeeling deed van overwegingen als bovenbedoeld, die geheel binnen de muren van zijn kabinet zijn gebleven en die nimmer eenige uitwerking naar buiten kunnen hebben.

Wat de tweede hier gedane vraag betreft, kan geantwoord worden, dat over de toe te kennen salarissen nog geen definitief besluit is genomen en dat vooralsnog alle gegevens ontbreken om te kunnen beoordeelen of de kosten, aan de verdere uitvoering der woningwet verbonden, hooger of lager zullen worden dan die, welke bij de behandeling der wet waren geraamd. Zoo veel, indien niet alles, hangt hier af van de werkzaamheid die de gemeenten op dit gebied zullen ontwikkelen.

Circulaire in zake werkloosheid. De leden die van oordeel waren dat de hier besproken circulaire over de in dezen winter voorkomende werkloosheid haar nut kan hebben, zien, naar de ondergeteekende meent, de zaak juist in.

De bezwaren, die daartegen werden geopperd op grond van aanhoudende verandering in den toestand der werkloosheid, wegens den korten termijn waarop de gegevens gevraagd zijn en omdat de circulaire verwachtingen zou opwekken, die niet te bevredigen zijn, komen voort uit eene minder juiste opvatting der zaak.

De uitvaardiging van deze circulaire bedoelde in het minst niet het samenstellen van eene volledige statistiek der werkloosheid. Dit is, zoowel wegens de moeilijkheid van het nauwkeurig constateeren der feiten, als wegens het veranderlijke van de feiten, zulk eene uiterst ingewikkelde taak, dat zelfs de Centrale Commissie voor de Statistiek niettegenstaande ernstige overwegingen, — maar ook afgeschrikt door niet-geslaagde pogingen in het buitenland — tot nog toe is teruggedeinsd voor het in cijferbeeld brengen van dit groot maatschappelijk euvel.